

Examensarbete, Högskolan på Åland, Utbildningsprogrammet för Hospitality
Management

DJURTURISM

- moraliskt rätt?

Camilla Sandström

29:2017

Datum för godkännande: 01.12.2017
Handledare: Karin Limnell

EXAMENSARBETE

Högskolan på Åland

Utbildningsprogram:	Hospitality Management
Författare:	Camilla Sandström
Arbetets namn:	Djurturism - moraliskt rätt?
Handledare:	Karin Limnell
Uppdragsgivare:	

Abstrakt

Det här examensarbetet är en litteraturstudie med syftet att undersöka ifall djurturism är moraliskt rätt samt att informera läsaren om den bristfälliga kunskapen angående djurturism.

Teoridelen består av förhållandet mellan människa och djur, turism-djurrelationer, djurens välfärd samt rättigheter, moraliska och juridiska rättigheter, ickemänskliga djur, djurvänlig turism, turismens globala påverkan på de vilda djuren samt etiskt ansvarsfull turism.

Nyckelord (sökord)

Djurrätt, djurturism, välfärd, etik, moral, turism

Högskolans serienummer:	ISSN:	Språk:	sidantal:
29:2017	1458-1531	Svenska	35 sidor

Inlämningsdatum:	Presentationsdatum:	Datum för godkännande:
10.12.2017	01.12.2017	01.12.2017

DEGREE THESIS

Åland University of Applied Sciences

Study program:	Hospitality Management
Author:	Camilla Sandström
Title:	Animal Tourism - Morally Right?
Academic Supervisor:	Karin Linnell
Technical Supervisor:	

Abstract
<p>This thesis is a literature study with the aim to research if animal tourism is morally correct and to inform the reader regarding the inadequate knowledge about animal tourism.</p> <p>The theory is based on the relationship between animals and humans within tourism, animal welfare, animal rights, juridical and moral laws, non-human animals, animal friendly tourism, tourism's global impact on wildlife and ethically responsible tourism.</p>

Keywords
Animal tourism, animal rights, animal ethics, animal welfare, tourism

Serial number:	ISSN:	Language:	Number of pages:
29:2017	1458-1531	English	35 pages

Handed in:	Date of presentation:	Approved on:
10.12.2017	01.12.2017	01.12.2017

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	5
1.1. Bakgrund	5
1.2. Syfte	5
1.3. Problemområde och frågeställningar	5
1.4. Teoretisk referensram	6
1.5. Avgränsningar	6
1.6. Arbetets struktur	6
1.7. Definitioner	6
2. METOD	9
2.1. Litteraturstudie	9
2.2. Primära och sekundära källor	11
2.3. Urval	11
2.4. Etik	11
2.5. Reliabilitet	12
2.6. Validitet	12
3. TEORI	13
3.1. Förhållandet mellan människa och djur inom turismen	13
3.1.1. En modell av turism-djurrelationer	13
3.1.2. Tourist generating region: Pre-departure	14
3.1.3. Transit route region	15
3.1.4. Tourist destination region	16
3.1.5. Tourist generating region: Post-trip recollections	18
3.2. Djurens välfärd	18
3.3. Djurens rättigheter	19
3.4. Moraliska och juridiska rättigheter	20
3.5. Icke-mänskliga djur	21
3.6. Djurvänlig turism	22
3.7. Turismens globala påverkan på de vilda djuren	24
3.8. Etiskt ansvarsfull turism	27
4. DISKUSSION	31
4.1. Diskussion av resultat	31
4.3. Reliabilitet	32
4.4. Validitet	32
5. SLUTSATSER	33
6. KÄLLFÖRTECKNING	34

1. INLEDNING

Min litteraturstudie handlar om djurrätt och djurturism. Jag har valt att skriva om djurrätt inom turismen för att det är något som har blivit allt mer aktuellt. I mitt arbete skriver jag om hur djuren förekommer i de olika skedena av turistens resa. Jag tar också upp ämnen som djurens välfärd, djurrätt, djurvänlig turism, turismens påverkan på djur samt brister i referensramarna för etiskt ansvarsfull turism.

1.1. Bakgrund

Det här är ett ämne som inte utforskats tidigare på Högskolan på Åland, vilket gjorde mig mer intresserad av att skriva om djurturism. Jag anser att det finns behov av den här kunskapen inom turism.

1.2. Syfte

Syftet med mitt arbete är att genom att göra en litteraturstudie undersöka i fall djurturism är moraliskt rätt och hur man kan undvika turistattraktioner där djuren behandlas illa. Jag önskar också uppmärksamma läsaren angående den bristfälliga kunskapen om djurens användning inom turismen.

1.3. Problemområde och frågeställningar

Hartman menar att om man väljer att göra en litteraturstudie i stället för att samla in ett eget empiriskt material ska det framgå i problemformuleringen. Enligt Hartman är det både på ett praktiskt och ett principiellt plan en viktig och stor skillnad mellan en empirisk undersökning och en litteraturstudie. (Hartman, 2003)

Frågeställningen jag baserar min litteraturstudie på är om djurturism är moraliskt rätt.

1.4. Teoretisk referensram

Den teoretiska referensramen för mitt arbete utgörs av Fennells bok *Tourism and Animal Ethics*, Markwells bok *Animals and Tourism*, som han har skrivit i samarbete med flertal andra författare, Regans syn på djurrätt samt Rachels & Rachels bok *Rätt och fel*. Jag tar även upp Animal World Protections syn på djurvänlig turism samt en undersökningen *The Customer Isn't Always Right—Conservation and Animal Welfare Implications of the Increasing Demand for Wildlife Tourism* gjord av enheten för bevarande av vilda djur på Oxfords universitet i samarbete med Animal World Protection.

1.5. Avgränsningar

Eftersom jag tar upp djurturism på ett globalt spektrum har jag valt att inte ta upp lagar över djurskydd eftersom lagar varierar i olika länder. Jag har valt att inte gå in ingående på olika djurarter inom de olika turistattraktioner, dock tar jag upp några exempel.

1.6. Arbetets struktur

Arbetet är uppdelat i sex stycken: inledning, metod, teori och resultat av arbetet, slutsatser och källförteckning. Den första delen är den inledande delen där arbetet presenteras. I den andra delen presenteras som visar vilka metoder jag har använt mig av. Teorin, som utgör min litteraturstudie, presenteras i den tredje delen. I den fjärde delen presenteras arbetets resultat, reliabilitet och validitet. I den femte delen presenteras slutsatsen och i den sista delen, sjätte delen, tillkommer också litteraturförteckning.

1.7. Definitioner

Intrinsiskt värde:

1. Inneboende, hörande till någots natur, till exempel intrinsik religiositet.
2. Att något har en inre sanning, ett inre värde, ett egenvärde, är sant i sig själv, rätt eller orätt i sig själv.

Term i filosofin om att något har ett värde i sig själv, ett inneboende värde. Lust och lycka kan anses ha ett värde i sig själva medan till exempel en simtur i poolen eller havet i relation till den lust- och lyckoupplevelse som man egentligen söker har ett instrumentell värde (som medel att uppnå lustupplevelse och lyckokänsla) (Psykologilexikon.2017)

Hedonism:

1. a. Teori om att lustupplevelser är det högsta goda som man kan söka i livet, ett intrinsiskt gott, det vill säga i sig själv gott.
1. b. Inom etiken ett vetenskapligt studium av lust-olust som vägledning för vad som är etiskt och oetiskt, moraliskt och omoraliskt. Se under etik.
2. Strävan att maximera lustupplevelsena och minska olusten hos sig själv eller hos mänskligheten (Psykologilexikon.2017).

Icke-mänskliga djur:

Benämning på djur.

Förnimmelse:

1. Sinnesintryck, sinnesförnimmelse.
2. Obestämd och vag uppfattning om något.

Traditionellt räknar man sinnesförnimmelserna som de intryck vi får direkt från sinnen av till exempel beröring, smärta, hunger, färg, tyngd och så vidare. Genom kognitiv bearbetning struktureras förnimmelserna till perceptioner (vareblivningar) som ger oss en objektuppfattning (Psykologilexikon.2017).

Moral:

Handlingsregler eller allmänna principer som människor uppfattar att det är deras plikt att följa och som har koppling till vad man uppfattar som gott och ont, rätt och orätt.

Moral och etik i denna bemärkelse avser regler som har en distinkt etisk valör i motsats till sådant som gäller som sedvänjor och gott eller dåligt uppförande (Psykologilexikon.2017).

Agentskap: Att människors (och djurs) handlingar har en orsakande kraft heter på engelska med ett abstrakt uttryck *agency* eller *self-agency*. Med uttrycket *sense of agency* avses känsla av kontroll: känsla av att man själv har inflytande över vad man tänker, känner, vill och gör (trots att detta i naturvetenskaperna betraktas som en illusion) (Psykologilexikon.2017).

Utilitarism: Nyttomoral, moralisk doktrin som innebär att man alltid skall handla så att konsekvenserna av vad man gör blir så goda som möjligt i den meningen att det sammanlagda välbefinnandet hos alla kännande varelser blir så stort som möjligt (Uppslagsverk - NE.se.2017).

2. METOD

I denna del kommer jag att berätta om tillvägagångssättet för min undersökning. Jag beskriver olika typer av litteraturstudier, primära och sekundära källor samt urval, etik, validitet och reliabilitet.

2.1. Litteraturstudie

Till skillnad från empiriska studier söker man i litteraturstudier svar på syftet med hjälp av tidigare studier som undersökt samma tema. En litteraturstudie är en systematisk genomgång av litteraturen inom ett visst område. Litteraturen ifråga ska vara vetenskaplig, framförallt i form av originalartiklar publicerade i vetenskapliga tidskrifter (Korhonen & Lindström, 2016).

En litteraturstudie går ut på att först ställa en specifik och avgränsad undersökningsfråga, att därefter strukturerat söka efter litteratur inom det område frågan berör, för att i nästa fas kritiskt värdera och sammanställa denna litteratur. Studiens syfte utgörs av frågan, metoden utgörs av litteratursökningen och granskningen och resultatet utgörs av sammanfattningen (Kristensson, 2014) (s.150).

Kristensson (2014) menar att en litteraturstudie kan vara mer eller mindre omfattande men ska alltid ingå i ett vetenskapligt arbete. Oavsett om det berör en avhandling, artikel eller uppsats ska studiens inledande bakgrund baseras på kritisk litteraturgenomgång av tidigare kunskap. En litteraturstudie som är mer omfattande kallas för en översikt. Ju mer systematisk genomförd en översikt är desto större vetenskaplig tyngd får resultaten.

Kristensson (2014) nämner fyra övergripande typer av översikter, den systematiska översikten, metaanalysen, metasyntesen och den icke-systematiska översikten. Han beskriver dem på följande vis:

1. *Den systematiska översikten* är en litteraturstudie där arbetet utförs i tydliga steg och som strävar efter att undersöka, granska och sammanställa all relevant litteratur. Den

systematiska arbetsgången höjer kvaliteten och ökar resultatets tillförlitlighet. En systematisk översikt skall innehålla:

- a) En tydlig preciserad undersökningsfråga eller problem.
  - b) En tydlig redovisning av vilka inklusions- och exklusionskriterier som använts för att avgränsa sökningen av litteratur.
  - c) En tydlig redovisning av vilka strategier som använts för att söka litteratur.
  - d) En systematisk genomförd sökning efter all relevant litteratur.
  - e) En kvalitetsgranskning av alla relevanta studier samt en tydlig redovisning av hur granskningen genomfördes.
  - f) En tydlig redovisning av relevant data från de studier som granskas. Detta ska presenteras i en tabell.
  - g) En sammanvägning av resultaten.
  - h) En evidensgradering - en bedömning av hur grundade resultaten är med avseende på vetenskaplig kvalitet.
2. *Metaanalysen* är en systematisk översikt av kvantitativa studier där sammanvägningen av resultatet består i att de inkluderade studiernas resultat slås samman och sedan analyseras på nytt med hjälp av statistiska beräkningar.
  3. *Metasyntesen* är en systematisk översikt av kvalitativa studier där sammanvägningen av resultatet består i att de inkluderade studiernas resultat slås samman och sedan analyseras/tolkas. Metaanalyser och metasynteser räknas till primärkällor.
  4. Den icke-systematiska översikten är en litteraturstudie som inte uppfyller alla de krav som ställs på en systematisk översikt. En översikt kan vara mer eller mindre systematiskt utförd. Uppsatser kan kategoriseras som icke-systematisk översikt även om arbetet utförts utifrån en systematisk struktur. Icke-systematiska översikten räknas många gånger till sekundärkälla (Kristensson, 2014) (s.150-153).

Forsberg och Wengström beskriver en till form av översiktsstudie: *scoping review*. En *scoping review* är en översiktsstudie med bred inriktning som kan göras i syfte att få bild av existerande forskning inom ett område. En *scoping review* kan också göras för att identifiera områden där ingen eller lite forskning finns. Forsberg och Wengström menar att *scoping review* omfattar oftast begränsat antal studier (Forsberg & Wengström, 2016) (s.169-170).

2.2. Primära och sekundära källor

Bell skriver att källor delas upp i primära och sekundära källor. En primärkälla är en källa som kommer till stånd eller som man får tag i under arbetets gång. En sekundärkälla innebär en tolkning av saker som ägt rum under forskningens gång och baseras på primärkällan (Bell, 1993) (s. 94).

2.3. Urval

Enligt Bell måste en forskare göra ett urval när de samlar in information. Forskaren väljer området som skall studeras och bestämmer sig för vilket material som skall presenteras i arbetet. Bell menar att det finns alltid en risk för snedvridet resultat för att det är svårt att via oberoende källor kontrollera informationen (Bell, 1993) (s. 16-17).

Bell menar att det källmaterial som analyseras i arbetet styrs av hur mycket tid man har haft till sitt förfogande. Det är omöjligt att analysera allt och därför måste man göra urval när det kommer till källmaterial. Man skall inte använda för många avsiktliga källor eller källor som stöder ens egna åsikter. Målet är att urvalet skall bli balanserat, med tidsbegränsningen i minnet (Bell, 2006) (s. 96).

Gör man en litteraturstudie skall man göra ett avgränsat urval som är representativt för det område som man arbetar med. Enligt Hartman består inte uppgiften av att inventera och referera utan det handlar om att om att välja, strukturera och sammanfatta. Det är författarnas egna frågeställningar som bestämmer vad som återges av innehållet. Detta betyder inte att författaren förvränger innehållet, utan att det istället tas fram just de förhållanden som författaren vill belysa (Hartman, 2003) (s. 49-50).

2.4. Etik

Forsberg och Wengström (2016) menar att fusk och ohederlighet får inte förekomma inom forskning. Fusk och ohederlighet definieras på följande vis:

Avsteg från god vetenskaplig sed kan t.ex. vara fabricering av data, stöld eller plagiat av data, hypoteser eller metoder utan angivande av källa eller förvrängning av forskningsprocessen på annat sätt (t.ex. genom felaktig inklusion eller exklusion av data eller genom missvisande analys av data som förvränger tolkningen.

Etiska överväganden vid litteraturstudier bör göras beträffande urval och presentation av resultat. Det är viktigt att redovisa alla artiklar som ingår i litteraturstudien och att presentera alla resultat som stöder och inte stöder hypotesen. Det är oetiskt att endast presentera de artiklar som stöder forskarens egen åsikt (Forsberg & Wengström, 2016) (s. 59).

2.5. Reliabilitet

Bell menar att man skall kritiskt granska sin insamling av information för att avgöra hur tillförlitlig och giltig den informationen är. Bell säger att reliabilitet, eller tillförlitlighet, är ett mått på i vilken utsträckning ett instrument eller tillvägagångssätt ger samma resultat vid olika tillfällen under i övrigt lika omständigheter (Bell, 2006) (s. 89).

2.6. Validitet

Enligt Hartman innebär kravet på validitet att forskningsmaterialet skall vara relevant för problemställningen, både när det gäller avgränsningar och djup. Forskningsmaterialet ska inte bara ha med saken att göra, utan det ska finnas en samklang mellan material och problem. Om en sådan resonans saknas är antingen problemställningen felformulerad, eller också har materialet bristande validitet (Hartman, 2003) (s. 44).

3. TEORI

3.1. Förhållandet mellan människa och djur inom turismen

Kevin Markwell (2015) skriver om förhållandet mellan människan och djuren inom turism på följande vis:

Djur är så ofta en del av vårt dagliga liv att vi ofta misslyckas med att lägga märke till deras närvaro. Med tanke på att det allmänt förekommer djur i vår vardag, borde det inte vara förvånande att djuren förekommer i turismområden och attraktioner i olika arrangemang.

Djur bidrar till turism på flera sätt: som attraktioner, vilda och i fångenskap, som transportformer, symboliskt som destinationsikoner; som resesällskap och som komponenter av regional matlagning (Markwell, 2015) (s. 1).

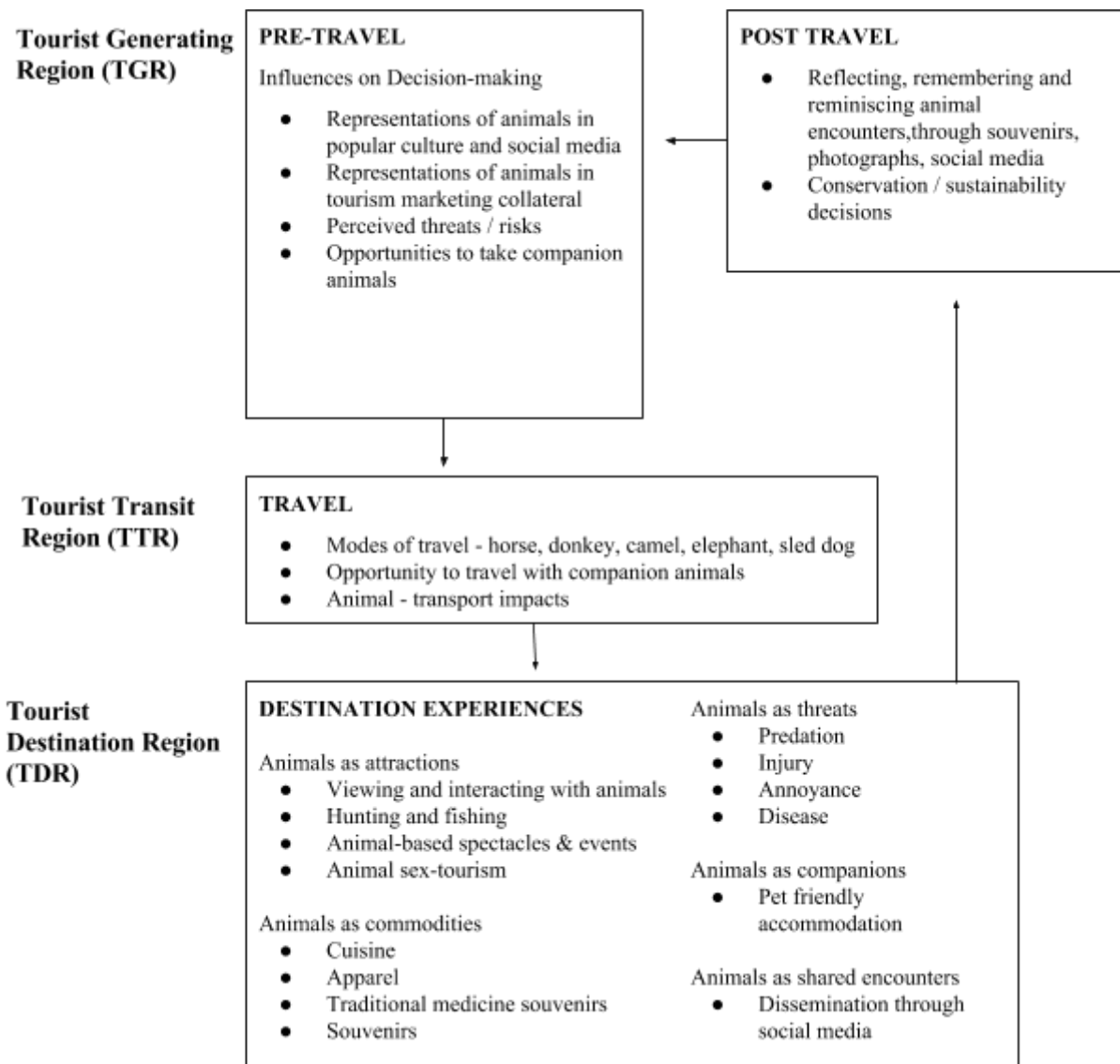
Enligt Markwell (2015) kan man inte bortse från det faktum att turismen som en form av kapitalism ger hedonistiska upplevelser. Turismen har en tendens att värdera djur som ett internationellt kommunikationsmedel vilket ofta leder till deras produktifiering, utnyttjande och misshandel. Djurens tydliga roll inom turism är som underhållare, vare sig de hålls i fångenskap eller i det vilda. Turisternas förväntningar angående dessa upplevelsers karaktär kan allvarligt äventyra djurens intresse - något som inte ofta förstås av turister som bara får tillgång till 'framsidan' av underhållningsutrymmet.

Markwell menar dock att sociala medier spelar en stor roll i att öka medvetenheten hos människor angående turistattraktioner som har betydande skadliga effekter på djur som individer. Hållbar och etiskt ansvarig turism har potential att bidra positivt till naturskydd genom att ändra den ekonomiska basen av interaktioner från konsumtiva till icke-kommersiella (Markwell, 2015) (s. 298).

3.1.1. En modell av turism-djurrelationer

Figur 1 avbildar en modell av turism-djurrelationer. Figuren är organiserad, efter Leiper (2004), i tre regioner; Tourist Generating Region (TGR), Tourist transit Region (TTR) och Tourist Destination Region (TDR). Regionerna motsvarar turismupplevelser som ingår i de olika faserna: pre-travel - beslutsfattande av destination före avresa, själva resan, upplevelser

vid destinationen och post-travel - det man kommer ihåg efter resan och matar in i beslutsprocessen av uppkommande resor (Markwell, 2015) (s. 6).

Figur 1 (Markwell, 2015) (s. 6).

3.1.2. Tourist generating region: Pre-departure

Under fasen pre-travel i TGR gör den potentiella turisten beslutsfattande val inför sin kommande resa. Djur blir mest involverade i denna fas genom sina framträdanden i litteratur och media. Populärkultur som fiction- och nonfiction-böcker och tidskrifter, rese kataloger, tv-program och sociala medier är sätt på vilka djur påverkar beslut om vart de ska resa och vad man ska se och uppleva. (Markwell, 2015) (s. 6-7).

Markwell menar att det inte är konstigt att många turister vill uppleva dessa oskyldiga, vänliga, möten med vilda djur under sina resor när så många program visar nära vänskap mellan djur och deras bästa vän människan. Man möter också representationer av djur i marknadsföring som produceras och sprids av destinationsorganisationer och resebyråer. Djur symboliserar egenskaper som makt, stränghet, exotism, vänlighet, ödmjukhet och glädje och deras representationer kan utnyttjas eller samordnas i marknadsföringsstrategier. Bilder av djur representerar den avbildade arten, de destinationer där de finns och hopp och drömmar som motiverar turisten att resa i första hand (Markwell, 2015) (s. 6-7).

Lusten att se och interagera med djur kan vara en motiverande faktor för resor, men negativa uppfattningar av vissa djur kan utgöra en helt motsatt roll i att avskräcka människor från att besöka vissa destinationer. Men dödsfall eller skador som orsakas av djur till turister är små i jämförelse med drunkning och fordonsolyckor. Dock kan möjligheten att stöta på ett farligt djur såsom haj eller orm eller en sjukdom som malaria vara tillräcklig för att avskräcka åtminstone någon turist från att besöka destinationer där sådana hot finns. (Markwell, 2015) (s.8).

I denna fas av beslutsfattande inför den kommande resan bestämmer sig turisten som har sällskapsdjur ifall de skall lämna husdjuren hemma eller att ta med sig dem på resan. Det finns en snabbt växande marknad för husdjursvänligt boende. Många anläggningar såsom husvagnsparkar eller mer luxuösa resort och hotell välkomnar aktivt och entusiastiskt både husdjur samt servicehundar. För de turister som väljer att lämna hemma sina husdjur finns det möjligheter såsom hotell och resorts de kan stanna på tills deras egare återvänder (Markwell, 2015) (s. 8).

3.1.3. Transit route region

I TTR regionen är djur mest involverade genom att bistå som olika former av transport, som också kan ses som en turistattraktion i sig. Det kan vara djur såsom åsnor, hästar och kameler samt slädhundar transporterar turister och deras bagage. Speciellt i berg och svåråtkomliga vägar, användningen av djur som transportmedel ger en viss charm och autencitet för turisten vilket researrangörer använder till sin fördel när de skapar turistupplevelser. På så vis

använder researrangörer djur till sin konkurrensfördel över andra researrangörer. Turister i Arizona, USA kan till exempel välja på vilket sätt de tar sig till Grand Canyon: gående, med helikopter, med båt eller med åsna. Markwell menar att djuren är på jobb för turistens fördel på dessa sorter av turistupplevelser. Djuren är utsatta för stress och är inte omskötta korrekt, ibland måste de stå ut många timmar under svåra omständigheter. Många webbsidor lyfter fram var djur jobbar under dåliga förhållanden och varnar turister om användningen av dessa upplevelser (Markwell, 2015) (s. 9).

3.4.4. Tourist destination region

TDR är var involveringen av djur är mest uppenbara och frekventa. Det är här djur blir turismprodukter för konsumtion, antingen metaforiskt eller materiellt. Upplevelsen som kallas wildlife-turism är den mest populära formen av turism där djur förekommer.

Wildlife-turismen kan definieras som turism där turister avsiktligt söker nära möten med vilda djur i det vilda, i det halvilda och i fångenskap. Till wildlife-turism kan man också räkna jakt och fiske (Markwell, 2015) (s. 11).

Markwell nämner flertal författare (Beardsworth & Bryman, 2001; Choen, 2009; Hall *et al.*, 2003; Orams, 1996; Reynolds & Braithwaite, 2001) som har framfört diverse scheman som beskriver olika sätt eller former av interaktioner i förhållande till den omgivning där interaktionerna inträffar. Till dessa hör wildlife-områden och det öppna havet där uppenbara mänskliga ingripanden i landskapet är icke-existerande och där interaktioner mellan djur och turister i stor utsträckning utformas av djurens egna handlingar. Hit hör också nationalparker och naturreservat där modifikationer som vandringsleder och åskådarplatser skapar möjligheter att lättare se djur samt stadsparker där djur är halvilda och försedda med mat för att uppmuntra dem att stanna. Slutligen områden där djur hålls i fångenskap och ställs ut till förmån för turister såsom djurparker, akvarier och cirkusar (Markwell, 2015) (s. 12).

Andra former av turism där djur förekommer utöver wildlife-turism innefattar: bondgårdar där besökare interagerar med boskap, tjuvfäktning i Spanien och Portugal och Indonesiens tuppkamper, olika häst-, kamel- och hundrace, museer där turisten ser på skelett eller förhistoriska djur och uppstoppade versioner av befintliga djur samt turismen i samband med djurbaserade händelser och festivaler. En annan förekommande djurbaserad turism är den så

kallade doktorfisken som används i spa-behandlingar på olika destinationer. Markwell berättar också om djur-sexturism där turisten reser till destinationer såsom Danmark och Norge, trots att dessa "djurbordeller" inte är lagliga. Markwell menar sådan form av turism kan öka genom möjligheten som internet ger att hitta personer med gemensamma intressen (Markwell, 2015) (s. 12).

Markwell menar att äta etiskt kan vara en utmaning för turister som vill göra det. Matupplevelser inom turismen är både en daglig nödvändighet och en attraktion i sig. Exotiska rätter lockar gourmet-resenärer och matturister som söker nya kulinariska upplevelser. Lokala djur som används vid tillagningen av exotiska måltider är inte alltid omskötta på ett hållbart eller etiskt sätt (Markwell, 2015) (s. 14).

Turister reser också till destinationer specifikt för att prova på traditionell läkemedel var komponenter av vissa djurarter används i traditionella läkemedel. Men många turister kan även frestas att prova ett sådant läkemedel under sin resa, fast läkemedlet i sig inte var orsaken till resan. Bekymmer inom denna sort av turism relaterar till djurs välbefinnande samt hållbarheten att fånga dessa djur från det vilda. Djurskyddsorganisationer motsätter sig starkt användningen av djur i traditionella läkemedel och det är uppenbart att det finns betydande ekologiska-, och djurskyddsproblem som är förknippade med användningen av djurarter (Markwell, 2015) (s. 15).

Markwell berättar att djur förekommer också som souvenirer och att souvenirer är en viktig del av turistupplevelsen. Den mest extrema formen av djurbaserade souvenirer är plastpaket med levande fisk, salamandrar och sköldpaddor som säljs på destinationer. Djuren är förseglade i förpackningen innehållande vätska som säljs som nyckelringar och prydnader (Markwell, 2015) (s. 15).

Turister har möjligheten att fotograferas, hålla eller röra karismatiska djur som gibboner, pytonormar, babyelefanter, papegojor och tigrar på en del destinationer. Många turister är omedvetna om historien bakom om hur dessa djur kom för att bli i fångenskap eller hur de behandlas och är helt enkelt glada att bli fotograferade med dem. (Markwell, 2015) (s. 15).

3.1.5 Tourist generating region: Post-trip recollections

I TGR efter resan reflekterar turisten över sin resa och sina minnen. Turisten delar sina minnen, souvenirer och bilder med vänner och familj. Genom sociala medier kan de dela sina erfarenheter med en global publik. Turisten använder sig av sidor såsom TripAdvisor för att posta recensioner av attraktioner, restauranger och reseguiders prestationer för att påverka beslutsfattande av resmål för andra turister. Minnen och berättelser om resan lägger grunden till framtida resor som kan påverka vänner och familj att resa. Det är också under denna fas som en del turister går med i eller donerar pengar till djurskyddsorganisationer och ändrar aspekter av sin vardag för att minska deras miljöpåverkan (Markwell, 2015) (s. 16).

3.2. Djurens välfärd

Djurens välfärdscentral (eläinten hyvinvointikeskus, EHK) i Finland menar att djur är kännande individer, vars behov och förutsättningar för välfärd är olika. EHK (2013) säger att man bör akta sig för att förmänskliga djuren eftersom djurarternas behov inte motsvarar människans. Det är inte alltid heller tillräckligt att tillgodose artspecifika behov, eftersom det finns mycket olika raser och individer inom arterna (EHK & Djurensvälfärdscentral, 2013).

Enligt EHK (2013) är välfärd djurindividens upplevelse, vilken varierar mellan bra och dålig. Välfärd är ett brett begrepp, vilket omfattar fysisk och psykisk hälsa, normal tillväxt samt god vård för de djur som tas hand om av människor. Hälsa är en viktig del av djurens välfärd men begreppet är mer omfattande än så. Endast produktion kan inte heller användas för att definiera ett djurs välfärd, eftersom ett förädlad produktionsdjur åtminstone under korta perioder klarar av att producera bra på bekostnad av sin egen välfärd (EHK & Djurensvälfärdscentral, 2013).

EHK (2013) säger:

Det finns ett flertal definitioner på djurvälfärd och valet av definition eller betoningen av dess delar påverkar utvärderingen av välfärden och de beslut som man fattar på dess grunder. Sådana definitioner, som kombinerar djurens biologiska funktioner och djurindividens förnimmelser, vinner brett understöd bland djurforskare.

Utgångspunkterna för definition av välfärd enligt EHK (2013) är:

1. Behov: De behov som upprätthåller ett djurs hälsa och komfort är väsentliga för välfärden. Behovens viktighetsordning fastställs utgående från i vilken omfattning behovet påverkar djurets livsförmåga.
2. Anpassning: Djurets välfärd definieras genom den fysiska och psykiska kostnad som djurets anpassning till sin omgivning förutsätter.
3. Stress: Stark stress, som upprepas ofta eller är långvarig, försämrar djurets välfärd.
4. Förnimmelser: Endast djurets förnimmelser har betydelse för djurets välfärd. Välfärden är till exempel inte nedsatt till följd av sjukdom eller brist, om inte djuret upplever det negativt.

Enligt EHK (2013) har man betraktat djurvälfärd genom de fem friheterna för djurvälfärd (Five Freedoms) sedan 1960-talet. De fem friheterna är:

- 1) frihet från hunger och törst
- 2) frihet från obehag
- 3) frihet från smärta, skada och sjukdom
- 4) frihet att utföra naturligt beteende
- 5) frihet från rädsla och oro

De fem friheterna har kritiserats för att inte betonar vikten av djurets positiva erfarenheter. Djuret lever inte ett liv värt att leva, om djuret inte också har positiva känslor (EHK & Djurensvälfärdscentral, 2013).

3.3. Djurens rättigheter

Markwell menar att det mest artikulera argumentet till stöd för djurrättssynen nuförtiden är Regans (2004) *The Case for Animal Rights*. Markwell berättar att Regans teori är baserad på inneboende värde, vilket innebär att individer existerar och slutar i sig, dvs de har värde i sig. Enligt Markwell hävdar Regan att inneboende värdet är kategoriskt i på så sätt att individer antingen har det eller de inte. Enligt Markwell innefattar kriterierna som används av Regan för att tillskriva rättigheter, medvetande, avsiktlighet och medvetenhet. (Markwell, 2015) (s. 31)

Regan menar att individer är livsobjekt om de kan förnimma och minnas, om de har viljeattityder, trosföreställningar, och preferenser; om de kan handla avsiktligt för att uppnå sina önskemål eller syften; om de har förnimmelseförmåga och ett känsloliv; om de har en uppfattning om framtiden, sin egen inräknad; om de har en psykofysisk identitet över tiden och om de har en individuell upplevelsemässig välfärd som är logiskt oberoende av deras nytta eller intresse för andra. Orättvisa uppstår när vi behandlar dem som har sådant värde så att det inte visar dem tillbörlig respekt (Regan & Thieme, 1999) (s. 245).

Regan menar att huruvida djur har rättigheter beror på svaret på följande fråga: Är djur livsobjekt? Bland alla icke mänskliga djur i världen, finns det några som är medvetna om världen och som är medvetna om vad som händer med dem? Regan menar att om djur uppfyller dessa krav är de livsobjekt (Regan & Hellman, 2009) (s. 81).

3.4. Moraliska och juridiska rättigheter

Regan (1999) menar att huruvida individer har juridiska rättigheter beror på lagar och andra lagstiftande faktorer i det samhälle där de lever. Juridiska rättigheter varierar kraftigt, inte bara mellan länder under samma tid, utan också i samma länder under olika tidsperioder. När det gäller juridiska rättigheter är inte alla jämlika.

Enligt Regan (1999) skiljer sig moraliska rättigheter i viktiga avseenden från juridiska. Moraliska rättigheter är universella. Detta betyder att om en individ (A) har en moralisk rättighet, då har alla andra individer som liknar A i det relevanta avseendet också den rättigheten. En individs kön, ras, religion, födelseort eller hemland är inte relevanta egenskaper för innehavet av moraliska rättigheter.

Regan menar att moraliska rättigheter är jämlika. Vilket betyder att om två individer har samma moraliska rättigheter har de lika hög grad. Det finns ingen gradering i innehavet av moraliska rättigheter. Alla som har dem har dem jämlikt, oavsett ras, kön eller ursprung. Regan menar också att moraliska rättigheter inte uppkommer, till skillnad från juridiska, från någon individs eller någon grups aktiviteter (Regan & Thieme, 1999) (s. 247-248).

Regan menar att den grundläggande moraliska rättighet som alla moraliska agenter och objekt har är rätten till respektfull behandling. Alla moraliska agenter och objekt kan ha ett distinkt slags värde (inneboende värde) och ha det värdet i lika grad (Regan & Thieme, 1999) (s. 301).

Enligt Regan har djuren i likhet med människan vissa grundläggande moraliska rättigheter, särskilt den grundläggande rätten att bli behandlade med den respekt som de förtjänar i en strikt rättvisas namn (Regan & Thieme, 1999) (s. 302).

3.5. Icke-mänskliga djur

Rachels (2015) menar att behandlingen av icke mänskliga djur har inte traditionellt sett betraktats som en viktig moralisk fråga. Enligt den kristna traditionen säger människan att ensam är skapad till Guds avbild och att djuren inte har någon själ. Tingens naturliga ordning ger människan tillåtelse att använda djur för vilket syfte hon än finner lämpligt. Människor och djur tillhör olika moraliska kategorier. Egentligen har djur ingen moralisk ställning och vi är fria att behandla dem på vilket sätt vi än behagar.

Rachels (2015) menar att den traditionella doktrinen verkar extrem i sin brist på omsorg om icke mänskliga djur. Människans beteende styrs långt av denna doktrin; vi äter djur, vi utför experiment på dem i laboratorier, vi använder deras huvuden som väggprydnader. Människan roar sig med att titta på dem i djurparker och på rodeor och jagar och dödar för nöjes skull.

Rachels (2015) berättar att utilitarismen handlar om huruvida en individ kan uppleva lycka och olycka. Om en individ kan lida har man plikt att ta hänsyn till detta när man fattar beslut om vad man ska göra, även om individen i fråga inte är en människa.

Rachels (2015) beskriver Bentham och Mills sätt att resonera: varför är det fel att en människa plågas? Eftersom personen lider. Och om icke mänskliga varelser plågas förhåller det sig på samma sätt. Det är helt enkelt irrelevant om det är en människa eller ett djur som lider. Människor och icke mänskliga djur har lika stor rätt till moralisk hänsyn. Rachels menar att detta synsätt kan lika verka extremt, fast i motsatt riktning, som det traditionella

synsätt som inte ger djuren någon oberoende moralisk ställning. Ska djuren behandlas som människornas jämlikar? Rachels menar att i vissa avseenden ansåg Bentham och Mill det, men de var noga med att påpeka att detta inte innebär att djur och människor alltid måste behandlas på samma sätt. Det finns faktiska skillnader mellan dem, som ofta berättigar att man behandlar dem olika. Eftersom människan har intellektuell förmåga som djur saknar kan de till exempel finna njutning i saker som icke mänskliga djur inte kan njuta av. Människans överlägsna förmågor gör dem kapabla att uppleva känslor av vanmakt och besvikelse som andra djur inte kan. Plikten att främja lycka medför en plikt att främja dessa speciella former av njutning hos människor, liksom att förhindra sådana speciella former av olycka som de är mottagliga för (Rachels & Rachels, 2015) (s. 125-127).

Enligt Rachel (2015) är det utilitariska argumentet relativt enkelt. När man bedömer om en handling är rätt eller fel bör man undersöka huruvida den ger upphov till mer lycka eller olycka. Rachel menar att det icke mänskliga djurens intressen räknas. Normalt sett antar man att enbart människor är värda moralisk hänsyn. Utilitarismen utmanar detta grundantagande och hävdar att den moraliska gemenskapen måste utvidgas till att omfatta alla varelser vars intressen påverkas av våra handlingar.

Rachel menar att människor på många sätt är speciella och detta är något en tillfredsställande moralteori måste kunna erkänna. Men människan är bara en av många arter på vår planet och moralen måste kunna erkänna detta faktum (Rachels & Rachels, 2015) (s. 128-129).

3.6. Djurvänlig turism

Animal World Protection jobbar med researrangörer och deras marknadsföring av underhållning med vilda djur. De upplyser resenärer om hur de kan bli djurvänliga resenärer och hur de kan hjälpa bevara vilda djur i det vilda, bland annat genom att undvika vissa aktiviteter där djuren skadas.

Animal World Protection (2017) berättar om problemen med djurturism. Vilda djur som uppträder för turister lider av ett liv i fångenskap, djuren tvingas ofta till onaturliga rörelser som skadar dem och de tränas med plågsamma metoder, djuren blir sjuka och stressade

eftersom de inte har möjlighet att bete sig naturligt. Animal World Protection (2017) menar att man kan lösa problemet genom att som researrangör sluta marknadsföra underhållning med vilda djur. Att turister skall istället uppleva vilda djur i deras naturliga miljö i stället för i fångenskap. De hävdar också till att djurskyddslagstiftningen bör skärpas så att underhållning med vilda djur förbjuds.

Många turister vill uppleva vilda djur på semestern och väljer omedvetet plågsamma underhållningsformer. De vet inte vad aktiviteter som elefantridning, tigerselfies eller delfinshower innebär för djuren. Animal World Protection tar upp några praktiska saker man kan göra på semestern för att förhindra att djur far illa. (Animal World Protection, 2017a)

De uppmanar turister att fråga om reseoperatörer innan resan ifall de har någon djurskyddspolicy, och uppmuntra till det om den inte redan har någon. Under resan kan man hjälpa till att skydda djur genom att följa dessa råd: (Animal World Protection, 2017)

- Vilda djur hör hemma i det vilda. Om man vill uppleva djur bör man göra det i deras naturliga miljöer.
- Gå inte med på att bli fotograferad tillsammans med ett vilt djur. Dessa djur har ofta tagits från det vilda, ibland efter att föräldrarna dödats. Ofta drar man även ut djurets tänder och drogat det så att det ska bli lättare att hantera.
- Undvik att rida på djur som åsnor, kameler och elefanter. Många djur överarbetas och får inte tillräckligt med mat, vatten eller vila. Vilda djur fångas ofta in när de är små och tränas med brutala metoder.
- Var försiktig med att besöka djurparker. Många håller djuren under skadliga förhållanden och stressar djuren, t.ex. genom att låta turister hantera dem. Seriösa djurparker bör även ha avelsprogram med syftet att återinföra djuren i det vilda.
- Man skall också undvika attraktioner med marina däggdjur som valar och delfiner eftersom de lider av stressen och en onaturlig miljö i fångenskap.
- Närvara inte vid tuppkamper, tjurfäktning och festivaler eller evenemang som innehåller djurmisshandel.

- Undvik matvaror som kommer från djur som har utsatts för lidande – t.ex. Foie Gras från tvångsmatade gäss. Undvik även lokala rätter som innehåller vilda eller utrotningshotade djurarter.
- Köp inte souvenirer som kommer från djur – päls, elfenben, skal, sjöhästar, tänder, sköldpaddsskal och annat.
- Dokumentera gärna om du ser djur som lider eller blir vittne till djurmisshandel när du är ute och reser. Foton eller videoinspelningar är värdefulla bevis men betala aldrig för att få spela in något.
- Informera den lokala polisen, turistkontoret och en lokal djurskyddsorganisation om det finns en. Berätta om det inträffade för din resebyrå vid hemkomsten.

3.7. Turismens globala påverkan på de vilda djuren

Oxfords universitets enhet för vilda djur har gjort en global forskningsrapport. I rapportens slutsats kommer det fram att upp till 4 miljoner turister som besöker turistattraktioner med vilda djur troligen bidrar till ett storskaligt djurplågeri och till att djuren kan bli utrotningshotade. Den typiska turisten är också omedveten om den påverkan som den har (Animal World Protection, 2017b).

Turismen står för 9% av den globala bruttonationalprodukten (BNP) och omfattar 1,1 miljarder turister per år. Wildlifeturistattraktioner (WTA) utgör cirka 20-40% av den globala turismen, men inga studier har undersökt mångfalden av dessa och deras inverkan på djurens bevarandestatus och välfärd. Forskarna på Oxfords universitet undersökte djurens bevarandestatus och välfärd på 24 typer av wildlifeturistattraktioner, besökta av 3,6-6 miljoner turister per år och jämförde deras poäng med turisternas feedback på TripAdvisor. Sex stycken turistattraktioner (som påverkar 1 500-13 000 enskilda djur) hade en positiv bevarande-, och välfärdseffekt, men 14 stycken (120 000-340 000 enskilda djur) hade negativt bevarande-, och välfärdseffekter och 18 stycken (230 000-550 000 enskilda djur) hade negativa välfärdseffekter. Trots de här siffrorna var endast 7,8% av all turist återkoppling på dessa turistattraktioner negativa på grund av bevarande/välfärdspåverkan. Det visar att wildlifeturistattraktioner har väsentliga negativa effekter som inte erkänns av majoriteten av turister, vilket tyder på ett brådskande behov av turist-utbildning och reglering

av turistattraktioner med vilda djur över hela världen (Moorhouse, Dahlsjö, Baker, D'Cruze, & Macdonald, 2015).

Ur rapporten framgår det att turistattraktioner med vilda djur är väldigt olika, men kan delas in i fyra stora kategorier: (Moorhouse et al., 2015)

- Wildlife-watching tourism (där man åskådar och på ett eller annat sätt interagerar med frigående vilda djur).
- Captive-wildlife tourism (där man åskådar djur i fångenskap, såsom djurparker, djurreservat, akvarier, djurutställningar samt cirkusar).
- Jaktturism
- Fisketurism

De här formerna av djurturism är antingen icke-konsumtiva (t.ex. fågelskådning, val-, och delfinskådning, akvarier och djurparker) eller konsumtionsrelaterade där djur avsiktligt dödas eller var deras kroppsdelar används (t.ex. jakt och fiske).

I rapporten identifierades 48 olika typer av icke-zoo wildlifeturistattraktioner globalt, som indelas i sex kategorier. I rapporten listades det 24 wildlifeturistattraktions-typer inom kategorierna för en djupgående studie av deras bevarande och välfärdseffekter, och turisternas tillfredsställelse med attraktioner inom wildlifeturistattraktions-typen. De här 24 wildlifeturistattraktions-typerna representerade minst 406 individuella Wildlife turistattraktioner över hela världen (varje rankad på TripAdvisor), vilket involverar 236 000-561 000 enskilda djur som besöks av 3,5-6 miljoner turister årligen. Cirka 100 000 djur var inte i fångenskap, men användes för wildlife-turism (Moorhouse, Dahlsjö, Baker, D'Cruze, & Macdonald, 2015).

Undersökningsledaren Tom Moorhouse förtydligar:

Folk litar på TripAdvisor och om en attraktion får positiva recensioner uppmuntrar det mer folk att komma dit. Så det är ett verkligt problem att dålig djurvälstånd inte resulterar i färre besökare.

David Macdonald, chef på WildCRU: Oxfords universitets forskningsenhet för arters bevarande, säger:

Det är så sorgligt att turister, utan tvekan ofta dit lockade av sitt stora intresse för djur, i all välmening ofta stödjer attraktioner som håller djur i dåliga förhållanden och hotar arternas överlevnad.

Han tillägger:

Detta kan rättas till genom förbättrade lagar, strängare tillämpning av dessa och genom att följa vår tumregel: Undvik alla djurattraktioner som får lägre rekommendation än 80 % på TripAdvisor.

Tom Moorhouse förtydligar:

Turistattraktioner med vilda djur som får 80% eller lägre betyg är mer benägna att ha dålig djurvälfärd. I allmänhet borde ansvarsfulla turister läsa de negativa omdömena omsorgsfullt.

Neil D'Cruze, forskningschef på World Animal Protection, tillägger:

Några av de mest oroande attraktionerna, som elefantridning, har fått överväldigande goda betyg från turister. Här finns ett gyllene tillfälle för TripAdvisor att förbättra sin service till resenärer genom att inkludera djurvälfärd och artbevarande i sina utvärderingar.

(Animal World Protection, 2017).

3.8. Etiskt ansvarsfull turism

Cape Town-deklarationen, år 2002, om ansvarlig turism (Responsible Tourism Partnership, 2002) brukar citeras som att äventyra de grundläggande principerna om ansvarsfull turism. Deklarationen innehåller sju huvudkännetecken för ansvarsfull turism. (Markwell, 2015) (s. 49)

Tabell 1, *The Cape Town Conference on Responsible Tourism 2002* (Markwell, 2015) (s. 50)

<i>Characteristic</i>	<i>Description</i>
1	Minimise negative economic, environmental, social and impacts
2	Generate greater economic benefits for local people and enhances the wellbeing of host communities, by improving working conditions and access to the industry
3	Involve local people in decisions that affect their lives and life chances
4	Make positive contributions to the conservation of natural and cultural heritage, to the maintenance of the world's diversity
5	Provides more enjoyable experiences for tourists through more meaningful connections with local people, and a greater understanding of local cultural and environmental issues
6	Provide access for physically challenged people
7	Is culturally sensitive, engenders respect between tourists and hosts and builds local pride and confidence

Det som saknas från listan, som täcker både människor såväl som naturliga och kulturella föremål för turism, är djur. Den fjärde sektionen (se tabell 1) "Make positive contributions to the conservation of natural and cultural heritage, to the maintenance of the world's diversity"

är den mest relevanta för vilda djur. Man kan anta att avsikten är att inkludera dem som naturarv, även om det inte uttryckligen anges. Inkludering på detta sätt, som en antagen del av något annat, är emellertid inte tillräckligt (Markwell, 2015) (s. 49).

Tabell 2, *Global Code of Ethics for Tourism*. Kodens 10 principer omfattar rikligt de ekonomiska, sociala, kulturella och miljömässiga delarna av resor och turism. (Markwell, 2015) (s. 50).

<i>Article</i>	<i>Description</i>
1	Tourism's contribution to mutual understanding and respect between peoples and societies
2	Tourism as a vehicle for individual and collective fulfilment
3	Tourism, a factor of sustainable development
4	Tourism, a user of the cultural heritage of mankind and contributor to its enhancement
5	Tourism, a beneficial activity for host countries and communities
6	Obligations of stakeholders in tourism development
7	Right to tourism
8	Liberty of tourist movements
9	Rights of the workers and entrepreneurs in the tourism industry
10	Implementation of the principles of the Global Code of Ethics for Tourism

Djur saknas också från FN:s World Tourism Organisation's (WTO) Global Code of Ethics for Tourism (GCET). Kodens 10 artiklar (se tabell 2) i WTO är utformade för att styra turismens utveckling och utgör en värdefull referensram, även om den inte är rättsligt bindande. Djur ignoreras och anses inte heller som intressenter för turism (Markwell, 2015) (s. 49-51).

Markwell (2015) menar att turism är traditionellt en hedonistisk aktivitet, med djur som en av dess många föremål. Med fokus på att göra positiva bidrag till bevarande av naturarv och mångfald tillåter ansvarlig turism att man överväger alternativa etiska förhållanden för hur man engagerar sig med vilda djur.

Markwell (2015) hävdar att människor måste ta ansvar över djuren inom turismen och därutöver sluta behandla dem som enbart föremål för sin konsumtion. Cape Town-deklarationen, om ansvarlig turism, gjorde det inte lätt att underlätta detta. Trots den globala betydelsen av deklarationen och de citerade artiklarna i WTO:s Global Code of Ethics for Tourism, är de otillräckliga för att förklara och hantera gränser mellan människor och djur i turismens sammanhang.

Markwell (2015) menar att djur som turistobjekt kräver ett specifikt inkluderande i de här strategiska dokumenten. Djur är viktiga intressenter i turismen och erkännandet av dem som sådana skulle ge dem en agentskap. Den globala utvecklingen mot mer ansvarsfull och etisk form av turism belyser behovet av att överväga djur samtidigt som detta ger möjligheten till att informera om vikten av etiska förhållanden när vi planerar nya wildlife turistattraktioner och se över strategier för de befintliga (Markwell, 2015) (s. 56-57).

Fennell (2011) tar upp några punkter angående hur forskningens agenda för djuretik-forskning bör förbättras:

- Turismforskning har använt väldigt få metoder eller tillvägagångssätt i sina undersökningar som ämnesområdet kan använda med förtroende för att dra exakta slutsatser om turistnäringen.
- Det finns möjligheter för turismforskning att intensifiera arbetet inom turist- och djuretik-området.
- Tvärvetenskapligt arbete bör genomföras inom turism, djur och etik, med utgångspunkt i flera ämnes-, och studieområden.
- Turismforskning skulle gynnas av inrättandet av forskningsnätverk.
- Nöjet som turister härleder från turismupplevelser beror ofta på hur nära de kommer djur. Fennell menar att det finns brist på kunskap om förhållanden där djuren

presenteras för turister. Utvecklingen av standarder för användning av djur i alla former av verksamheter skulle vara en början för erkännandet av att djurens rättigheter är viktigare än turistnöje.

Det är viktigt att erkänna att djuren som tränas och används är varelser som människan inte själv har skapat. Djuren är inte människans på ett biologiskt sätt. Fennell menar att djuren kan vara våra ekonomiskt, men de har inneboende värde för sig själva. Djur godkänner inte de otaliga sätten människan använder dem på. Människor har rätt att vägra. Djur gör det inte. Det betyder att argument för användningen av djur i turistbranschen och hur människan behandlar djuren borde vara under diskussion, trots att de för närvarande inte är det (Fennell, 2007) (s. 254-255).

4. DISKUSSION

4.1. Diskussion av resultat

Syftet med mitt arbete var att undersöka ifall djurturism är moraliskt rätt och hur man kan undvika turistattraktioner där djuren behandlas illa. Med hjälp av mitt arbete ville jag också uppmärksamma läsaren angående den bristfälliga kunskapen om djur inom turism.

Frågeställningen som jag valde att göra min litteraturstudie baserad på var ifall djurturism är moraliskt rätt.

Turism har en tendens att värdera djur som ett internationellt kommunikationsmedel vilket leder till djurens utnyttjande, misshandel och produktifiering. Djur som en del av turistupplevelser blir utsatta för stress och jobbar under dåliga förhållanden på många attraktioner. Researrangörer använder djur för att locka turister till destinationer och turisterna är många gånger omedveten om hur djuret kom för att bli tillfånga. På många turistattraktioner är djuren på jobb till turistens fördel, djuren utsätts för stress och är inte omskötta korrekt och måste stå ut många timmar under svåra omständigheter.

Djurens välfärd är något som inte heller alltid ses över på turistdestinationer och attraktioner eftersom stark stress som upprepas och är långvarig försämrar djurens välfärd.

Vilda djur som uppträder för turister lider av ett liv i fångenskap var de blir utsatta för djurplågeri, sjukdom, stress och depression eftersom de inte har möjlighet att bete sig naturligt och leva i sin naturliga miljö. Djur fångas in från det vilda när de är små och deras föräldrar dödas ibland. Deras tänder dras ut och de blir drogade för att bli lätthanterliga. Många djur överbelastas och får inte tillräckligt med mat, vatten eller vila och blir tränade med brutala metoder.

Turister som vill uppleva vilda djur väljer omedvetet plågsamma underhållningsformer. Vilda djur hör hemma i det vilda och om man som turist vill uppleva vilda djur bör man göra det i deras naturliga miljöer.

Turister litar på webbsidor som TripAdvisor där de kan läsa recensioner angående attraktioner, upplevelser och destinationer. Trots att en turistattraktion får ett bra betyg på TripAdvisor betyder det inte att djurens bevarandestatus och välfärd är bra.

Djuren saknas från globala dokument för ansvarsfull och etisk turism. Människan bör ansvara för djur inom turismen och sluta behandla dem som konsumtionsföremål. Djur har en grundläggande rätt att bli behandlade med respekt.

Det finns en stor brist på kunskap och medvetenhet inom djurinvolverad turism. Eftersom turister saknar kunskap och medvetenhet angående hur djur lever och blir tränade till en turistattraktion bidrar turisten till ohållbar och oetisk turism.

Resultaten innebär att det krävs en förändring både när det kommer till turismutbildning och reglering av turistattraktioner med vilda djur över hela världen. Det krävs också förbättrade lagar för användningen av djur i alla former av verksamheter.

4.3. Reliabilitet

Reliabiliteten anses vara god eftersom jag har gjort en litteraturundersökning.

4.4. Validitet

Studien undersökte det som var avsett att undersökas och syftet för arbetet blev uppnått, detta tyder på en god validitet.

5. SLUTSATSER

Turister bidrar till djurplågeri och djurens utrotning genom ohållbar och oetisk turism på grund av sin okunskap och omedvetenhet. Genom utbildning samt förändringar i lagar och reglering av turistattraktioner kunde detta undvikas. Eftersom djur har rätt till respektfull behandling anser jag att djurattraktioner var djur inte behandlas med sådan är moraliskt fel.

6. KÄLLFÖRTECKNING

References

- Animal World Protection. (2017a). Djurvänlig turism. Retrieved from
<https://www.worldanimalprotection.se/vart-arbete/vilda-djur/djurvanlig-turism>
- Animal World Protection. (2017b). Ny rapport om följderna av turism med vilda djur.
Retrieved from
<https://www.worldanimalprotection.se/nyheter/ny-rapport-om-foljderna-av-turism-med-vilda-djur>
- Bell, J. (1993). *Introduktion till forskningsmetodik*
- Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik* Studentlitteratur AB.
- EHK, & Djurens välfärdscentral. (2013). Djurvälstånd i Finland. Retrieved from
http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/animalwelfare/EHV_rapport.pdf
- Fennell, D. A. (2007). *Ecotourism third edition* (3rd ed. ed.) Taylor and Francis.
doi:10.4324/9780203939581
- Forsberg, C., & Wengström, Y. (2016). *Att göra systematiska litteraturstudier* (4. rev. utg. ed.). Stockholm: Natur & kultur.
- Hartman, S. G. (2003). *Skrivhandledning för examensarbeten och rapporter* (1. utg., 4. tryck. ed.). Stockholm: Natur och kultur.
- Korhonen, J., & Lindström, K. (2016). Mall för litteraturstudie i kandidatarbete. Retrieved from
<https://www.vasa.abo.fi/users/geklund/Hemsida%20dokument%202016-17/Litteraturstudie%205.9%2016.pdf>
- Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik för studenter inom*

hälso- och vårdvetenskap (1. utg. ed.). Stockholm: Natur & Kultur.

Markwell, K. (2015). *Animals and tourism*. Bristol ; Buffalo ; Toronto: Channel View Publications.

Moorhouse, T. P., Dahlsjö, C. A. L., Baker, S. E., D'Cruze, N. C., & Macdonald, D. W. (2015). The customer isn't always right-conservation and animal welfare implications of the increasing demand for wildlife tourism. *PloS One*, *10*(10), e0138939.

doi:10.1371/journal.pone.0138939

Psykologilexikon. (2017). Retrieved from

<http://www.psykologiguide.se/psykologilexikon/?Lookup=inneboende%20v%C3%A4rde>

Rachels, J., & Rachels, S. (2015). *Rätt och fel* (3. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.

Retrieved from <http://libris.kb.se/resource/bib/18023751>

Regan, T., & Hellman, P. (2009). *Tomma burar*. Hallsberg: Back to Being i samarbete med Djurens rätt.

Regan, T., & Thieme, B. (1999). *Djurens rättigheter*. Nora: Nya Doxa i samarbete med Nordiska samf mot plågsamma djurförsök.